ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КУРСУ «ЛІТЕРАТУРА СХОДУ» У СИСТЕМІ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ГІМНАЗИСТІВ

Сегеда Жанна,
учитель-методист зарубіжної літератури, вчитель зарубіжної літератури Київської гімназії східних мов № 1, м. Київ, Україна

Нова українська школа передбачає оновлення змісту освіти, увідповіднення його сучасним потребам особи і суспільства. Крім того, освіта має сприяти оволодінню цінностями світової культури, загальнолюдськими надбаннями; формуванню культури міжетнічних і міжособистісних стосунків; розвитку творчих здібностей і навичок самостійного наукового пізнання; вихованню людини демократичного світогляду, яка з повагою ставиться до традицій, культури усіх народів світу.

В Україні понад два десятки закладів загальної середньої освіти, де вивчаються східні мови, майже половина з них – у Києві. Врахування освітніх потреб, нахилів і здібностей учнів через внесення змін у зміст, структуру організації навчання, створення умов для здобуття знань старшокласниками відповідно до обраного професійного спрямування є особливістю сучасного профільного навчання. При визначенні змісту навчання у гімназіях філологічного сходознавчого спрямування необхідно враховувати, що важливою характеристикою менталітету народів Сходу є кордоцентризм, значну роль у розумінні якого відіграє література.

Запропонований учням за рахунок варіативної складової частини навчального плану курс «Література Сходу» має на меті забезпечити якнайповніше формування життєвої, світоглядної, культурної та професійної компетентностей учнів. Як показала практика, на уроках східної мови здобувачі знань отримують лише окремі відомості про літературу народу – носія мови. Це й зумовило впровадження навчального предмета «Література Сходу» – об'єктом вивчення якого є основні етапи літературного процесу, кращі твори класичної і сучасної літератури країн Сходу.

Навчальний матеріал побудований у формі нарощення знань, здобутих учнями відповідно до програми зарубіжної літератури в попередні роки навчання та подачею нового матеріалу з урахуванням психофізіологічних особливостей розвитку учнів 10-11 класів. У рамках програми зарубіжної літератури 5–9 класів учні ознайомлюються з надбаннями фольклору країн Сходу (5 клас), міфологією Індії, Єгипту, хайку японського поета Мацуо Басьо (6 клас), притчею у викладі Акутагави Рюноске (7 клас), творами класиків китайської поезії Лі Бо і Ду Фу (8 клас). Дев'ятикласникам програма зарубіжної літератури взагалі не пропонує для вивчення жодної теми з літератури Сходу. Зрозуміло, що в системі профільного навчання майбутніх орієнталістів ця прогалина має бути заповнена. Упродовж вивчення курсу «Література Сходу» учні отримують розуміння природи різних видів і жанрів літератури, вміння виділяти спільне й відмінне в культурних і літературних традиціях різних країн та регіонів. Основна увага приділяється вивченню літератур тих країн, мови яких вивчаються у закладі освіти. Вивчення класичної літератури кожної з країн Сходу

розпочинається із загальної характеристики та визначення основних етапів і тенденцій розвитку літератури. У деталізованому висвітленні розглядаються визначні літературні пам'ятки, творчість найвидатніших письменників, аналізуються їхні основні твори. Навчання спрямоване на розширення світоглядних меж учнів шляхом ознайомлення з самобутністю і самоцінністю сучасної літературної спадщини народів Сходу.

Головне завдання курсу – огляд основних закономірностей літературних процесів на Сході, їх зв'язку із суспільним життям і станом духовної культури кожного з народів, засвоєння окремих літературознавчих понять і термінів, які стосуються літератури Сходу, формування практичних навичок аналізу основних сучасних тенденцій в розвитку літературного процесу. Предметом курсу є основні особливості літературних процесів, віхи біографій письменників – представників літератур Сходу, аналіз їхніх творів.

Навчальний предмет «Література Сходу» є окремим предметом, програма розрахована на вивчення впродовж двох років (0,5 год на тиждень). Виклад матеріалу побудовано в хронологічно-територіальному порядку – від вивчення епосів Індії до класичної літератури Китаю, Японії, Кореї, країн арабо-мусульманського регіону. Вивчення починається оглядом класичних літератур народів Сходу на першому році навчання (10 клас); продовжується знайомством з літературою XX–XXI ст. на другому році навчання (11 клас). Основна увага приділяється літературі тих країн, мови яких вивчаються в навчальному закладі. Вчитель повинен донести до учнів розуміння, що формування та розвиток літератур народів Сходу – складний та суперечливий процес, зумовлений певними закономірностями, він є важливим складником процесу розвитку світової літератури.

Програма курсу «Література Сходу» надає широкі можливості для творчості вчителя. Пропонується широко застосовувати інтерактивні методики подачі знань. Навчальні теми пронизані ідеями діалогу культур, гуманізму, миру, милосердя, толерантності. В процесі викладання літератури Сходу вчитель широко використовує міжпредметні зв'язки з зарубіжною та українською літературами, географією світу, всесвітньою історією.

Літературні твори є чинником ознайомлення учнів з основами духовного й естетичного розвитку народів Сходу, з традиціями, звичаями, обрядами, святами, віруваннями. Цей курс спрямовано на розширення світоглядних меж гімназистів шляхом систематичного ознайомлення з самобутністю і самоцінністю літературної спадщини народів Сходу. Теми курсу спрямовані на розвиток творчих здібностей учня, його особистості на кожному етапі навчання; покликані сформувати в учнів потребу саморозвитку, прагнення опанувати всі компоненти культури.

Полікультурна освіта та полікультурне виховання – одне з головних завдань предмета «Література Сходу». Предмет також покликаний сприяти формуванню в учнів інтересу до вивчення східних мов, щоб східна мова сприймалась як мова народу – носія певної культури, слугувала фундаментом для подальшого глибокого вивчення літератури східного регіону у закладі вищої освіти. Засвоєння тем курсу має практичне значення

при налагодженні спілкування з представниками народів східних країн та майбутньої професійної діяльності.

[1] *Історія світової культури. Культурні регіони.* Київ : Либідь, 1997. 446 с.

[2] *Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки.* Київ : Мін. освіти, молоді та спорту України, 2011. 27 с.

[3] Нова українська школа. URL: https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola

[4] Подгорний Г. В. Генералізація знань про етнонаціональні цінності іранців у розвитку культурологічної компетентності учнів на уроках перської мови. *Дидактика: теорія і практика*. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. С. 113–118.

[5] Руссова С. М. *Джерело перлин. Поетика східних літератур.* Київ : Фенікс, 1999. 345 с.

[6] Сегеда Ж. П. Науково-методичні підходи до навчання японської літератури у гімназії. *Дидактика: теорія і практика.* Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. С. 168–173.

[7] Тарасов Е. Ф. Межкультурное общение – новая онтология анализа языкового сознания. *Этнокультурная специфика языкового сознания.* Москва: РАН, Институт языкознания, 2000.